

NOTAT

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Pesticider og Genteknologi
J.nr. 001-06358
Ref.
Den 13. december 2011

Rigsrevisionens beretning om statens sikring af grundvandet. Kort opsamling på kritikpunkter og orientering om fremadrettede proces

Indledningen beskriver statens initiativer til sikring af grundvandet og den samlede økonomi for området.

Samlet set finder Rigsrevisionen, at Miljøministeriets forvaltning af grundvandssikringen har været utilfredsstillende.

Undersøgelsen har 3 overordnede spørgsmål:

1. Har Fødevareministeriet og Miljøministeriet gennemført initiativer til at reducere af pesticidforbruget og har Miljøministeriet gennemført initiativer til at forebygge nedsivning af pesticider til grundvandet?
2. Har Miljøministeriet i tilstrækkelig grad sikret kvaliteten af resultaterne i grundvandsovervågningen?
3. Har Miljøministeriet i tilstrækkelig grad sikret grundlaget for kommuners og vandværkernes kontrol med vandet i vandværksboringerne for forekomst af pesticider?

Ad. Spørgsmål 1:

Rigsrevisionen finder, at Miljøministeriets gennemførelse af initiativer til at forebygge nedsivning af pesticider over grænseværdien til grundvandet ikke har været tilfredsstillende.

Kapitel 3a: Reduktion af pesticidforbrug (MST)

Kritikpunkter:

- Initiativer i pesticidplanen er gennemført, men der er ikke igangsat væsentlige nye initiativer

Hvad er status:

- Ny afgiftsmodel udviklet

Hvad sker der fremadrettet:

- Et lovforslag om en ny pesticidafgift forventes snarest sendt i høring

Miljømæssig konsekvens:

- Større risiko for uheld, spild og generel forurening ved manglende reduktion i forbrug

Kapitel 3b: Godkendelsesordningen (MST)

Kritikpunkter:

- Sagspukkel i perioden 2000-2011. Det har taget længere tid end forventet at nedbringe sagspuklen (bestående af ansøgninger om fornyet godkendelse af pesticider).
- 9 pesticider (aktivstoffer) har været på markedet på lempeligere vilkår i 1/2 til 5 år.

Hvad er status:

- Initiativer til nedbringelse af puklen blev igangsat i 2007. Næsten hele puklen var afviklet ved udgangen af 2010. Dertil er kommet de løbende fornyelser af eksisterende godkendelser. Der var stadig udestående på 4 stoffer af de 105, som indgår i beretningen, ved udgangen af september 2011. Disse har bl.a. afventet yderligere dokumentation fra ansøgerne. Alle 4 stoffer forventes afgjort i december 2011. De 3 stoffer der godkendes får ikke væsentlige ændringer i deres nuværende godkendelsesvilkår, mens det sidste stof afvises til fornyelse på grund af for langsom nedbrydning af et nedbrydningsprodukt, hvilket betyder at produkter med dette stof skal afslås.

Hvad sker der fremadrettet:

- Der arbejdes målrettet på at nedbringe sagsbehandlingstiden. Samtidigt arbejdes med et digitaliseringsprojekt, der skal lette sagsstyringen og optimere processerne omkring ansøgninger både på fornyelser af godkendelser og godkendelser af pesticider med nye stoffer.

Miljømæssig konsekvens:

- Flere af stofferne indgår i grundvandsovervågningen og boringskontrollen af drikkevandsboringer, hvor der kun er få fund – og kun sporadiske fund over grænseværdien i de aktive vandindvindingsboringer. De fleste (7 ud af 9) er undersøgt i Varslingssystemet for udvaskning af pesticider til grundvand, hvor der også er tale om få fund – og oftest kun sporadiske fund over grænseværdien. Grænseværdien er politisk fastsat, og ikke på baggrund af en sundhedsrisiko. Der er derfor ingen sundhedsmæssig risiko ved de pågældende fund over grænseværdien.

Kapitel 3c: Nedsivning af godkendte pesticider (koncept for udpegning af pesticidfølsomme arealer - KUPA) (NST)

Kritikpunkter:

- at resultaterne fra KUPA-sand fra 2004 ikke blev anvendt, og den lovede undersøgelse af de økonomiske og administrative forhold ikke blev udarbejdet.
- at det samlede projekt med både KUPA-sand og KUPA-ler endnu ikke er færdigt.

Hvad er status:

- Kommunerne skal vedtage indsatsplaner til at beskytte grundvandet. Forudsætningen for at beskytte grundvandet er, at kommunen har konkret viden om, at der er risiko for, at grundvandet kan blive forurenet.

Hvad sker der fremadrettet:

- Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen arbejder sammen med Fødevarerministeriet i et projekt, der skal afklare hvordan KUPA-sand kan anvendes og om KUPA-ler skal videreudvikles eller om man skal finde alternative løsninger.

Miljømæssig konsekvens:

- Hvis der er særlige pesticidfølsomme arealer, der dyrkes som landbrug, så kan der være større risiko for nedsivning. Det forudsætter, at arealerne er mere følsomme end den følsomste mark i varslingssystemet for grundvand.

Kapitel 3c: Nedsivning af godkendte pesticider (brug af §26a om rådighedsindskrænkelse på særlige arealer til at give påbud om at beskytte grundvandet) (NST)

Kritikpunkter:

- at Naturstyrelsen på baggrund af en konkret henvendelse fra Ålborg Kommune i 2008 ændrede retsopfattelse til, at § 26 a godt kan anvendes af kommunerne til at udstede påbud om rådighedsindskrænkninger, når blot der er vedtaget en indsatsplan for området. Dette oplyste Naturstyrelsen til Ålborg kommune, men landets øvrige kommuner blev ikke gjort bekendt med den nye retsopfattelse. Før 2008 er bestemmelsen blevet administreret ud fra, at anvendelsen af § 26 a forudsatte, at der forelå en statslig kortlægning for pesticidfølsomhed.

Hvad er status:

- Naturstyrelsen har i oktober 2011 sendt et brev til alle landets kommuner, hvor Naturstyrelsen forklarer, hvordan reglerne skal forstås.

Hvad sker der fremadrettet:

- Folketinget bliver i december 2011 orienteret om, at Naturstyrelsen i oktober 2011 har fremsendt brevet til kommunerne med vejledningen i forståelsen af brugen af § 26 a.

Miljømæssig konsekvens:

- Tvivl om retsopfattelsen kan have betydet at kommunerne ikke har gjort brug af deres viden til at udpege særligt pesticidfølsomme arealer, men i stedet har ventet på at KUPA skulle blive afsluttet.

Ad. Spørgsmål 2.

Rigsrevisionen finder, at ministeriet bør vurdere, hvilke initiativer der eventuelt er behov for, når resultaterne af de igangværende undersøgelser af specifikke boringer foreligger

Kapitel 4: Grundvandsovervågningen (NST)

Kritikpunkter:

- at der ikke findes et samlet overblik over boringernes kvalitet, hvormed at der kan skabes tvivl om resultaterne fra overvågningen. Konkret var dette relateret til glyphosat-redegørelsen og undersøgelser af specifikke boringer.

Hvad er status:

- at der nu er taget nye analyser af boringer, der viste fund af glyphosat og AMPA i 2009, og der bliver fulgt op i forhold til konkrete boringer, hvor der er mistanke om utætheder mm.

Hvad sker der fremadrettet:

- der bliver i 2012 etableret et samlet overblik på boringernes tilstand, desuden vil der blive udarbejdet yderligere vejledninger til Naturstyrelsens prøvetagere.

Miljømæssig konsekvens:

- der kan være en lille risiko for at enkelte boringer er utætte, og dermed kan lede overfladevand ned i jorden. Analyser fra utætte boringer kan skabe tvivl om overvågningens resultater, hvilket gør det vanskeligt at bruge resultaterne som baggrund for regeludarbejdelse.

Ad. Spørgsmål 3.

Miljøministeriet har ikke i tilstrækkelig grad sikret grundlaget for kommunernes og vandværkernes kontrol med vandet i vandværksboringerne for pesticider. Rigsrevisionen finder dette utilfredsstillende.

Kapitel 5: Kontrol af pesticider i vandværksboringer (NST)

Kritikpunkter:

- at Naturstyrelsen ikke har opdateret listen over pesticider for hvilke der skal ske undersøgelse i drikkevandsboringer årligt, sådan som forudsat i bekendtgørelsen.
- At der har manglet vejledning til kommunerne til at identificere, hvilke pesticider der kunne være behov for supplerende at undersøge for i boringskontrollen.
- At der ikke er fulgt op i forhold til om vandværkerne efterlever kravene om test af pesticider i boringskontrollen

Hvad er status:

- Listen med de pesticider, det er obligatorisk at analysere for i drikkevandsboringer og i drikkevand er blevet opdateret i 2011, og der måles for en række nye stoffer fra 1.1.2012.
- Den opdaterede liste indeholder vejledning til kommunerne i identifikation af pesticider, det er relevant supplerende at analysere for.

Hvad sker der fremadrettet:

- Listen vil blive revideret igen i 2012 på baggrund af de nyeste oplysninger fra grundvandsovervågningen.
- Naturstyrelsen er sammen med GEUS ved at undersøge mulighederne for via Jupiterdatabasen at kontrollere hvilke pesticider vandværkerne analyserer for.
- Naturstyrelsen vil informere kommunerne om deres tilsynsforpligtigelse og deres forpligtigelse til at fastsætte kontrolprogram for pesticider ud fra en vurdering af lokale forhold.

Miljømæssig konsekvens:

- Da der endnu ikke er resultater fra de nye stoffer på listen, vides det ikke om de overhovedet findes i drikkevandet. Ud fra andre oplysninger fra varslingsystemet og grundvandsovervågningen forventes der at være tale om få fund under grænseværdien, og det forventes ikke, det kan give anledning til en sundhedsrisiko, da grænseværdien er meget lav og ikke er fastsat på baggrund af en sundhedsrisiko.